

358 szobor és emléktábla van Budapesten

Érdekes adatok a szobor-statisztika tükrében

Az utóbbi időben két új szoborművel gazdagodott a főváros. A várban *Hadi* Andrásnak, Mária Terézia vitéz huszárgenerálisának, az Országház előtt pedig *II. Rákóczi* Ferencnek, a száműzött fejedelemnek ércebeöntött alakja hirdeti, hogy a nemzet tudja, mivel tartozik történelmi multjának.

A szobor eredetileg vallási, később esztétikai rendeltetésű volt és csak a legújabb időkben szolgálja a megőrkítés célját. Budapesten, mint fiatal világvárosban éppen ezért a történelmi személyeket megőrkítő szobrok vannak túlsúlyban és a pusztán dísz, városzépítést szolgáló műalkotások háttérbe szorulnak. A budapesti szoborkultúráról *Liber* Endre gondos műve „Budapest szobrai és emléktáblái” kitűnően tájékoztat 1932-ig, de azóta szobraink száma még rohamosabban nő, mint addig.

Összesen 358 szobor és emléktábla ékesíti a fővárost. Ebből 132 szobormű és 95 emléktábla történelmi személyt örökít meg, azaz az emlékművek 63.1%-a nagyjaink hírének fenntartását szolgálja. Vallásos tárgyú szobor 28 van; nem személyes jellegű emléktábla pedig 61. Ezeken kívül 21 díszszobor és 21 díszkút emeli az egyes útvonalak és terek szépségét.

A főváros csak lassan népesedett be szobrokkal. A török hódítás után a harmadik évtizedben állították fel az első, szenteket ábrázoló szobrokat s a XVIII. század folyamán nem is állítottak egyebet, mint szent-szobrokat. Csak az utolsó években került Budavár főterére az a városvédő *Athéne* szobor, amelyik hosszú kallódás után foglalta el ismét az őt megillető helyet. A század végén mindössze tizenhárom szobor volt a fővárosban.

A XIX. század folyamán az egyházi szobrok iránt való érdeklődés alábbhagyott. A milleniumi években megindult a díszkútak és díszszobrok felállításai, valamint a

személyi kultuszt szolgáló emlékművek felállításai is. A századfordulókor összesen 53 szobor állott Budapesten. Az azóta eltelt egyharmad század fáradatlan munkában tett el: ma 202 szobor és kút díszíti fővárosunkat.

Különösen a történelmi szobrok felállításai terén az utolsó évtizedek a fontosak. A huszadik század ajándékozta meg a fővárost ilyen jellegű szobrainak 85.6%-ával s a háború utáni idők azoknak kerekén a felével.

A budapesti szobrok megoszlása az egyes városrészek közt nem egyenletes. Négy gócpont alakult ki: az egyik a Vár, a másik az Országház környéke, a harmadik a Múzeum-kert és a negyedik a Városliget. Legmostohább elbánásban a *Ferencváros* részesült, ahol egyáltalán nincs szobor, kivéve egy, a Bakáts-téri templom falába illesztett domborművet. Leggazdagabb az első kerület, ahol 43 szobor áll, amiből 34 történelmi s még ebbe nem is számítottuk be a királyi várpalota szobordíszzeit. A terület nagyságához viszonyítva a vár után a negyedik, majd az ötödik kerület következik és azután a nyolcadik. A harmadik kerület kapta területéhez viszonyítva a legkevesebb szoborművet.

Néhány szobrunk — így az egy szoborműnek számított ezredéves emlék és a *Kossuth-szobor* — több egyént ábrázolnak, úgyhogy összesen 157 személy van megörökítve. A budapesti történelmi szobrok egyötöde politikust, csaknem ugyanekkora hányada katonát és hadvezért ábrázol, költők, írók 15%-kal részesednek szobrainkban. A háborús, az ellenforradalmi és az integritással kapcsolatos szobrok 14%-kal szerepelnek.

Legnagyobb hiánya szoborkultúránknak kétségtelenül az, hogy festőink és szobrászaik számára nem jutott sem érc, sem márvány, amely dicsőségüket hirdesse. Az

B. H.

1937 MAJUS 16. VASÁRNAP

emléktáblákból az írók és költők kategóriájára 23%, a politikusokéra csak 20% jut. A megörökített politikusok közül 21 volt miniszter kapott szobrot, 10 pedig emléktáblát, ami azt jelenti, hogy átlagban számítva, minden tizenötödik miniszter emlékére szobrot emelünk és minden harmincegyediknek a nevét emléktábla tartja fenn.

A szobrok közül 8 nőt ábrázol.

Tizenhat szobor külföldiek emlékét és nagyságát hirdeti. A nem magyarok között legnagyobb számban vannak olaszok, akiknek sora *Szent Gellértől Savoyai Jenő* hercegen és *Garibaldin* keresztül egész *Romanelliig* hirdeti a két nemzet barátságát. A táblával vagy szoborral megörökítettek között szerepel négy lengyel, akik közül *Bem* apó szobrot is, táblát is kapott. Két amerikai szobrunk van: *Washingtoné* és *Bandholtz* tábornoké. Német embert örökített meg *Beethoven* és *Wagner* Richard emlék. táblája és az előbbinek szobra. Szerepel még angol, török, svéd és spanyol is; az osztrákok közül a *Hentzi-szobor* eltűnté óta csak egy osztrák autóversenyző kapott emléktáblát.

A szoborban megörökített nagyságok statisztikája foglalkozás, illetve hivatás szerint a következő:

	Szobor	Emléktábla
Politikus	28	19
Katona	26	5
Uralkodó és családja	22	3
Író	20	22
Háború, ellenforradalom, integritás	19	7
Természettudós	10	5
Szent	7	—
Felszabadító, háború és szabadságharc	5	10
Emberbarát	3	9
Építész	4	3
Pap	4	5
Történész	3	1
Zenész	3	3
Színész	2	—
Képzőművész	1	2
Sportember	—	1
Összesen:	157	95

Nem kevésbé jellemző az sem, hogy melyik korból valók az ábrázoltak. Szobrainknak 49.6%-a a XIX. század folyamán élt egyént, vagy akkor lejajlott eseményt hirdet. A XX. századra esik a szobroknak tárgy szerinti 31.4%-a, tehát történelmiünk kilenc százada kénytelen beérni a szobrok 20%-ával, egyötödével.

Végül, miután két lovasszoborral gazdagodtunk, megállapíthatjuk, hogy Budapest terén és utcáin 16 lovasszobor áll, azonban 19 szobron összesen 21 ló látható. Miután 19 lovasnemzet vagyunk, ugyanekkor meg kell állapítanunk azt is, hogy különböző emlékműveken nem kevesebb, mint 19 oroszlán rémíti a járókeiöket, nem számítva a Kerepesi temetőben lévő oroszlánpéldányokat.

A budapesti szobrok faunája egyébként rendkívül változatos; a három ismeretlen célú rozsdás *vassárkányon* kívül, amelyek a Városligetbe igyekvő polgárokat riogatják az *Aréna*-úton, különböző szobrokon van *hat sasmadár*, szerepel azonban *medve*, *kutya*, *sőt*, hogy a kétélűek köre se maradjon mellőzetlen, *rák*, *kígyó* és *polip* is.